

ну й загальні обов'язки мати зобов'язання перед суспільством і неухильно додержуватися Конституції України та Законів України, не посягаючи на права і свободи, честь і гідність інших людей); 2) кримінальне право – це важлива складова публічного права, покликана відстоювати рівною мірою як публічні потреби, так і потреби конкретної людини, якщо вони кореспондуються із загальними інтересами і не протиставляються їм; 3) формою, у рамках якої реалізуються норми кримінального права, є кримінально-правові відносини, тобто відносини, пов'язані з визначенням того, які суспільно небезпечні діяння є злочинами та які покарання застосовуються до осіб, що їх вчинили.

Якщо правове забезпечення охорони цінностей, зазначених у ст. 1 КК України, можна розглядати як загальні ознаки суспільної цінності кримінального права, то публічність – це безпосередньо родова ознака цієї галузі.

Стратегічної мети кримінального права вдається досягти шляхом виконання його головних завдань, формування яких відбувається згідно з двома основними функціями цієї галузі права і відповідно до двох родових ознак, що характеризують його суспільну цінність.

Першим таким завданням можна вважати визначення того, які суспільно небезпечні діяння є злочинами. Другим головним завданням кримінального права є визначення того, які покарання застосовуються до осіб, що вчинили злочин.

Не маючи за мету детально розкривати зміст кримінально-правової охорони та її вплив на загальну оцінку цінності кримінального права, хотілося би відмітити, що вчинення більшості злочинів можна локалізувати і згодом усунути тільки за умов умілого й оптимального розроблення кримінально-правових норм.

Завершуючи дослідження, потрібно ще раз зазначити, що воно відіграє вирішальну роль у регулюванні суспільних відносин. Саме за допомогою кримінально-правових норм можна належним чином протидіяти злочинності та розробляти стратегію профілактики злочинів.

УДК 341.1.8

А.М. Візір

СПІВВІДНОШЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ СИЛИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ ДОГОВОРІВ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ ЗА УЧАСТЮ УКРАЇНИ

У статті досліджується співвідношення юридичної сили міжнародно-правових договорів у сфері запобігання та протидії корупції, які є чинними для України на універсальному та регіональному рівнях.

Ключові слова: запобігання та протидія корупції, міжнародні договори, ООН, Рада Європи.

В статье исследуется соотношение юридической силы международно-правовых договоров Украины в сфере предупреждения и противодействия коррупции на универсальном и региональном уровнях.

Ключевые слова: предупреждение и противодействие коррупции, международные договоры, ООН, Совет Европы.

The thesis is dedicated to a general study of the Ukrainian international treaties against the corruption on the world and regional levels.

Key words: fight against corruption, international treaties, UN, Council of Europe.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Проблема корупції набула ознак глобальної і боротьба з нею не може бути ефективною без участі усіх держав світу. Саме такий висновок мав наслідком в останній чверті ХХ ст. активну діяльність органів ООН, передусім Генеральної Асамблеї ООН, а також спеціалізованих агенцій ООН, передусім Економічної і Соціальної Ради, з підготовки світової спільноти до усвідомлення необхідності визнати корупцію злочином, з яким неможливо вести боротьбу виключно національними правовими засобами. У системі ООН протягом останніх десяти років відбувалося активне створення глобальної мережі правового міждержавного співробітництва з питань запобігання корупції. Як наслідок, за ініціативою ООН було укладено низку міжнародних антикорупційних багатосторонніх міжнародних договорів, найбільш значущим з яких стала Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31.10.2003 р. У європейському регіоні міжнародно-правове співробітництво у боротьбі з корупцією здійснюється, насамперед, зусиллями Ради Європи, в рамках якої прийнято дві конвенції – Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією від 27.01.1999 р. і Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією від 04.11.1999 р.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми, і на які спирається автор. На жаль, до цього часу в Україні практично не проводилося спеціальних комплексних досліджень міжнародно-правових питань співробітництва в боротьбі з корупцією на універсальному рівні. В цілому українські юристи досліджували загальні аспекти міжнародного співробітництва у кримінально-правовій сфері: М.В. Буроменський [1], М.І. Данількевич [2], А. Домбругова [3], Г.О. Душейко і Д.М. Кищенко [4], Н.А. Зелінська [5], А.С. Мацко [6], Є.В. Невмержицький [7], Н.В. Пронюк [8], Пшеничний І.В. [9], Р.Г. Рябошапка [10], Ус О.В. [11], Р. Чимний [12] та інші. Разом з тим, слід відзначити дисертаційне дослідження і монографію І.С.О. Нуруллаєва, які присвячені міждержавному співробітництву у боротьбі з корупцією у рамках Ради Європи [13].

У зарубіжній доктрині міжнародного права це питання досліджено ґрунтовніше, зокрема, можна назвати таких авторів як, Є. Бірюков [14],

Г.І. Богуш [15], Г.В. Ігнатенко [16], І.Д. Каминін [17], В.П. Панов [18], С.М. Чазанфар [19], М. МакДугал, Х. Лассвелл і Дж. Міллер [20] та інші.

Наразі *невириєними залишаються питання* встановлення співвідношення юридичної сили міжнародно-правових договорів у сфері запобігання та протидії корупції, які є чинними для України на універсальному та регіональному рівнях, а також встановлення ієрархії міжнародно-правових норм у сфері запобігання та протидії корупції.

Таким чином, *метою* даної статті є з'ясування особливостей міжнародно-правових норм у сфері запобігання та протидії корупції, які є чинними для України на універсальному та регіональному рівнях.

Відповідно до мети і з урахуванням обсягу дослідження основна увага у статті зосереджена на виконанні такого основного завдання: визначити співвідношення юридичної сили міжнародно-правових договорів у сфері запобігання та протидії корупції на універсальному та регіональному рівнях за участю України.

Виклад основного матеріалу дослідження.

У сфері запобігання та протидії корупції Україна є учасником низки міжнародно-правових договорів (універсального, регіонального та двостороннього характеру). Серед них особливо слід виділити такі як:

- Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31.10.2003 р. [21] (Дата підписання Україною: 31.10.2003 р. Дата ратифікації Україною: 18.10.2006 р. [22]. Дата набуття чинності для України: 01.01.2010 р.);

- Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією від 27.01.1999 р. (ETS № 173) [23] (Дата підписання Україною: 27.01.1999 р. Дата ратифікації Україною: 18.10.2006 р. [24]. Дата набуття чинності для України: 01.03.2010 р.);

- Додатковий протокол до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією від 15.05.2003 р. (ETS 191) [25] (Дата підписання Україною: 15.05.2003 р. Дата ратифікації України: 18.10.2006 р. [26]. Дата набуття чинності для України: 04.06.2007 р.);

- Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією від 04.11.1999 р. [27] (Дата підписання Україною: 04.11.1999 р. Дата ратифікації Україною: 16.03.2005 р. [28]. Дата набуття чинності для України: 01.01.2006 р.)¹.

Таким чином, виникає питання про співвідношення юридичної сили міжнародно-правових договорів у сфері запобігання та протидії корупції на універсальному і регіональному рівнях за участю України.

Віденська конвенція про право міжнародних договорів від 23.05.1969 р. (Дата схвалення Україною: 26.03.1986 р. [29]. Дата приєднання України: 14.04.1986 р. [30]. Дата набуття чинності для України 13.06.1986 р.) у стат-

¹ Останні три міжнародні договори прийняті в рамках Ради Європи

ті 30 "Застосування послідовно укладених договорів, які стосуються одного і того ж питання" визначає, що:

"1. З додержанням статті 103 Статуту Організації Об'єднаних Націй¹ права і обов'язки держав-учасниць послідовно укладених договорів, які стосуються одного і того ж питання, визначаються відповідно до нижченаведених пунктів.

2. Якщо в договорі встановлюється, що він обумовлений попереднім або наступним договором або що він не повинен вважатись несумісним з таким договором, то переважну силу мають положення цього другого договору.

3. Якщо всі учасники попереднього договору є також учасником наступного договору, але дію попереднього договору не припинено або не зупинено відповідно до статті 59, попередній договір застосовується тільки тією мірою, якою положення є сумісними з положеннями наступного договору.

4. Якщо не всі учасники наступного договору є учасниками попереднього договору:

а) у відносинах між державами-учасницями обох договорів застосовується те ж правило, що й у пункті 3;

б) у відносинах між державою-учасницею обох договорів і державою-учасницею тільки одного договору, договір, учасниками якого є обидві держави, регулює їхні взаємні права і обов'язки" [32].

Системний аналіз цієї норми і пункту 1 статті 35 Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією від 27.01.1999 р. (ETS № 173)² [23], а також пункту 1 статті 19 Цивільної конвенції про боротьбу з корупцією від 04.11.1999 р.³ [27] дозволяє встановити таке співвідношення юридичної сили міжнародно-правових договорів у сфері запобігання та протидії корупції універсального і регіонального рівнів за участю України:

1) Ми погоджуємося з позицією І.С.О. Нуруллаєва, що з огляду на загальну теорію міжнародного права, норми універсальних міжнародних договорів повинні мати перевагу перед нормами регіональних договорів з того самого предмету [13, 51]. Тобто, Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31.10.2003 р. [21] (загальна норма) має перевагу над регіональними нормами – антикорупційними міжнародно-правовими договорами, що укладені в рамках Ради Європи: Кримінальною конвенцією про боротьбу з корупцією від 27.01.1999 р. (ETS № 173) [23], Додат-

¹ Стаття 103 Статуту Організації Об'єднаних Націй від 26.06.1945 р.: "У тому разі, коли виявиться, що зобов'язання Членів Організації за шим Статутом суперечать їх зобов'язанням за якою-небудь іншою міжнародною угодою, переважну силу мають зобов'язання за шим Статутом" [31].

² Стаття 35. Відношення до інших конвенцій та угод: "1. Ця Конвенція не зашкоджує правам та зобов'язанням, що випливають із міжнародних багатосторонніх конвенцій, які стосуються спеціальних питань."

³ Стаття 19. Відношення до інших документів і угод: "1. Ця Конвенція не зашкоджує правам та зобов'язанням, що випливають із міжнародних багатосторонніх документів, які стосуються спеціальних питань."

ковим протоколом до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією від 15.05.2003 р. (ETS 191) [25] і Цивільною конвенцією про боротьбу з корупцією від 04.11.1999 р. [27].

Разом з тим ми вважаємо, що у відносинах між державами-членами Ради Європи найвищу юридичну силу мають саме антикорупційні міжнародно-правові договори, укладені в рамки Ради Європи. Таке твердження ґрунтується на загальному принципі права *Lex specialis derogat generali* (спеціальна норма має перевагу над загальною) і підтверджується пунктами а) і б) статті 1 Статуту Ради Європи від 05.05.1949 р. (Дата приєднання України: 31.10.1995 р. [33]. Дата набуття чинності для України: 09.11.1995 р.):

"а) Метою Ради Європи є досягнення більшого єднання між її членами для збереження та втілення в життя ідеалів і принципів, які є їхнім спільним надбанням, а також сприяння їхньому економічному та соціальному прогресу.

б) Ця мета досягається за допомогою органів Ради шляхом обговорення питань, що становлять спільний інтерес, шляхом укладання угод та здійснення спільних заходів в економічній, соціальній, культурній, науковій, правовій та адміністративній галузях, а також у галузі захисту та збереження і подальшого здійснення прав людини і основних свобод." [34].

2) Із зазначеного вище можна зробити що найменше два висновки:

- по-перше, Україна у відносинах з країнами-членами Ради Європи у сфері запобігання та протидії корупції має використовувати антикорупційні міжнародно-правові договори, укладені в рамках цієї регіональної організації - Кримінальну конвенцію про боротьбу з корупцією від 27.01.1999 р. (ETS № 173) [23], Додатковий протокол до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією від 15.05.2003 р. (ETS 191) [25] і Цивільну конвенцію про боротьбу з корупцією від 04.11.1999 р. [27];

- по-друге, у відносинах з європейськими країнами, які не є учасниками антикорупційних міжнародно-правових договорів Ради Європи, а також з країнами неєвропейського регіону Україна має керуватися Конвенцією Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31.10.2003 р. [21] (звичайно, за умови, що зазначені країни є учасниками цієї Конвенції).

3) У разі, коли європейська країна не є учасником антикорупційних міжнародно-правових договорів Ради Європи, а також не є учасником Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31.10.2003 р. [21], Україна з такими державами може здійснювати співробітництво у сфері запобігання та протидії корупції на підставі відповідного міжнародного договору, наприклад, про правову допомогу (звичайно, за умови участі у такому договорі і України, і держави-контрагента).

На тих самих засадах може здійснюватися співробітництво у сфері запобігання та протидії корупції між Україною і будь-якою державою неєвропейського регіону, яка не є учасником Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31.10.2003 р. [21].

4) У разі, коли Україна та іноземна держава (або міжнародна організація, яка здійснює заходи щодо запобігання та протидії корупції), не є учасниками спільних міжнародних договорів у сфері запобігання та протидії корупції, співробітництво з цих питань може також здійснюватися на основі національного законодавства чи законодавчої взаємності сторін (або внутрішніх правил міжнародної організації).

Мета такої ієрархії полягає в тому, щоб забезпечити легальні підстави для здійснення співробітництва у сфері запобігання та протидії корупції, що є необхідним для тих сторін, які позбавлені такої можливості через відсутність відповідних міжнародних договорів. Таким чином, заповнюється можлива прогалина у правовому регулюванні міжнародного співробітництва у сфері запобігання та протидії корупції.

Підсумовуючи викладене вище, можна зробити такі *висновки*:

1) Україна у відносинах з країнами-членами Ради Європи у сфері запобігання та протидії корупції має використовувати антикорупційні міжнародно-правові договори, укладені в рамках цієї регіональної організації - Кримінальну конвенцію про боротьбу з корупцією від 27.01.1999 р. (ETS № 173) [23], Додатковий протокол до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією від 15.05.2003 р. (ETS 191) [25] і Цивільну конвенцію про боротьбу з корупцією від 04.11.1999 р. [27].

2) У відносинах з європейськими країнами, які не є учасниками антикорупційних міжнародно-правових договорів Ради Європи, а також з країнами неєвропейського регіону Україна має керуватися Конвенцією Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31.10.2003 р. [21] (звичайно, за умови, що зазначені країни є учасниками цієї Конвенції).

3) У разі, коли європейська країна не є учасником антикорупційних міжнародно-правових договорів Ради Європи, а також не є учасником Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31.10.2003 р. [21], Україна з такими державами може здійснювати співробітництво у сфері запобігання та протидії корупції на підставі відповідного міжнародного договору, наприклад, про правову допомогу (звичайно за умови участі у такому договорі і України, і держави контрагента).

Так само може здійснюватися співробітництво у сфері запобігання та протидії корупції між Україною і будь-якою державою неєвропейського регіону, яка не є учасником Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31.10.2003 р. [21].

4) У разі, коли Україна та іноземна держава (або міжнародна організація, яка здійснює заходи щодо запобігання та протидії корупції), не є учасниками спільних міжнародних договорів у сфері запобігання та протидії корупції, співробітництво з цих питань може також здійснюватися на основі національного законодавства чи законодавчої взаємності сторін (або внутрішніх правил міжнародної організації).

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку полягають у необхідності встановлення ієрархії міжнародно-правових норм (як міжна-

родних договорів, так і актів "м'якого" права) у сфері запобігання та протидії корупції на універсальному та регіональному рівнях.

Використана література:

1. Буроменський М.В. Деякі особливості застосування в Україні міжнародних договорів про боротьбу з організованою злочинністю // Вісник Академії правових наук України. - 1999. - (17) № 2. - С. 50-58.

2. Данількевич М.І. Проблеми боротьби з корупцією: міжнародний і вітчизняний досвід // Коррупция: региональные и отраслевые тенденции: Сб. науч. статей / Под ред. М.Ф. Орзиха, В.Н. Дремина. - Библиотека журнала "Юридический вестник". - Одесса: ФЕНІКС, 2003. - С. 71-81.

3. Домбругова А. Міжнародне співробітництво у сфері боротьби з корупцією // Юридичний вісник України. - 2007. - 13-19 січня (№ 2).

4. Душейко Г.О., Кищенко Д.М. Досвід міжнародного співробітництва в боротьбі з корупцією: загальний огляд діяльності Інтерполу // Вісник Запорізького юридичного інституту. - 2002. - № 3 (24). - Запоріжжя: Б.В., 2003. - С. 162-169.

5. Зелинская Н.А. Международные преступления и международная преступность / Монография. - Одесса: Юридична література, 2006. - 256 с.

6. Мацко А.С. Діючі міжнародні структури боротьби з корупцією // Економіка. Фінанси. Право. - 2000. - № 6. - С. 23-28.

7. Невмержицький Є.В. Міжнародний досвід протидії корупції // Вісник Академії прокуратури України. - 2007. - № 2. - С. 64-73.

8. Пронюк Н.В. Актуальні питання міжнародного співробітництва у сфері запобігання та протидії корупції // Науковий вісник Дипломатичної академії України. - Вип. 10. - Зовнішня політика і дипломатія: погляд із XXI століття. - Ч. 2. - К.: Демід, 2004. - С. 140-155.

9. Пшеничний І.В. Корупція - сприятливий фактор існування транснаціональної злочинності // Адвокат. - 1999. - № 1. - С. 11-12.

10. Рябошапка Р.Г. Міжнародно-правовий досвід у боротьбі з корупцією // Збірник наукових праць Харківського центру вивчення організованої злочинності. - Вип. 1. - Х.: Харк. Центр вивч. організ. злочинності, 2000. - С. 307-320.

11. Ус О.В. Удосконалення законодавства про відповідальність за корупцію в контексті міжнародних зобов'язань України // Юрист України. - 2004. - 2 (4) червень (№ 2). - С. 50-53.

12. Чимний Р. Для боротьби з корупцією не вистачало тільки конвенції (Європейська конвенція про боротьбу з корупцією) // Закон і бізнес. - 1999. - № 6. - С. 12.

13. Нуруллаєв І.С.О. Міжнародно-правове співробітництво в системі Ради Європи у боротьбі з корупцією: Монографія. - К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2009. - 160 с.

14. Бирюков Е. Международное сотрудничество правоохранительных органов в борьбе с транснациональной преступностью и коррупцией // Законность. - 1999. - № 9. - С. 41-42.

15. Богуш Г.И. Конвенция Организации Объединенных Наций против коррупции // Вестник Московского университета. - Сер. 11: Право. - 2006. - № 3. - С. 22-39.

16. Игнатенко Г.В. Международно-правовые проблемы противодействия транснациональной преступности и коррупции // Организованная преступность и коррупция: Исследования, обзоры, информация. - Вып. 1. - 2000. - Екатеринбург: ИИТЦ "Зерцало-Урал", 2000. - С. 99-103.

17. Камьшин И.Д. Конвенция ООН против коррупции: новые контуры международного сотрудничества // Российская юстиция. - 2004. - № 4. - С. 14-16.

18. Панов В.П. Международное уголовное право: Учеб. пособие. - М.: ИНФРА-М, 1997. - 320 с.

19. Chazanfar, S.M. Third World Corruption; A Brief Survey of Issue// Journal of Social, Political and Economic Studies, Vol. 25. No.3, Fall 2000. - P.351-368.

20. McDougal M., Lasswell H., Miller J. The Interpretation of Agreements and World Public Order, New-Haven. - L., 1967. - 553 p.

21. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31.10.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2007. - № 49. - Ст. 496.

22. Закон України "Про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції" від 18 жовтня 2006 року № 251-V // Відомості Верховної Ради України. - 2006. - № 50. - Ст. 496.

23. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією від 27.01.1999. (ETS № 173) // Відомості Верховної Ради України. - 2007. - № 47-48. - Ст. 2028.

24. Закон України "Про ратифікацію Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією" від 18 жовтня 2006 року № 252-V // Відомості Верховної Ради України. - 2006. - № 50. - Ст. 497.

25. Додатковий протокол до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією від 15.05.2003 р. (ETS 191) // Режим доступу: [http:// zakon. Rada. gov. ua/ cgi-bin/ laws/ main. cgi. nreg = 994-172](http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi.nreg=994-172)

26. Закон України "Про ратифікацію Додаткового протоколу до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією" від 18 жовтня 2006 року № 253-V // Відомості Верховної Ради України. - 2006. - № 50. - Ст. 498.

27. Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією від 04.11.1999 р. // Офіційний вісник України від 15.03.2006. - 2006. - № 9. - Стор. 252. - Ст. 592, код акту 35389/2006.

28. Закон України "Про ратифікацію цивільної конвенції про боротьбу з корупцією" від 16 березня 2005 р. № 2476-IV // Відомості Верховної Ради України. - 2005. - № 16. - Ст. 266.

29. Постановление Совета Министров Украинской ССР "Об одобрении и представлении на рассмотрение Президиума Верховного Совета Украинской ССР предложение о присоединении Украинской ССР к Венской конвенции о праве международных договоров" от 26 марта 1986 г. № 102 // Режим доступу: [http:// zakon 1. rada. Gov. ua/ cgi-bin/ laws/ main. cgi](http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi)

30. Указ Президії Верховної Ради Української РСР "Про приєднання Української Радянської Соціалістичної Республіки до Віденської конвенції

про право міжнародних договорів" від 14 квітня 1986 року № 2077-XI // Відомості Верховної Ради Української РСР. - 1986. - № 17. - Ст. 343.

31. Статут Організації Об'єднаних Націй від 26.06.1945 р. // Режим доступу: <http://zacon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi.nreg=995-010&c=1#Public>

32. Віденська конвенція про право міжнародних договорів від 23.05.1969 р. // Режим доступу <http://zacon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi.nreg=995-010>

33. Закон України "Про приєднання України до Статуту Ради Європи" від 31 жовтня 1995 року № 398/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. - 1995. - № 38. - Ст. 287.

34. Статут Ради Європи від 05.05.1949 року. // Зібрання чинних міжнародних договорів України. - 2006 р. - № 5. - Книга 2. - С. 435. - Ст. 1270.

УДК 340.12

В.С. Бігун

ФІЛОСОФІЯ ПРАВОСУДДЯ: БАЛАНСУЮЧИЙ СМИСЛ ПРАВОСУДДЯ

Розкриваються питання актуальності наукового дослідження філософських проблем правосуддя, визначається стан дослідження проблематики правосуддя в юридичній науці на прикладі дисертаційних досліджень. Правосуддя розглядається як феномен права в його розвитку. Філософія правосуддя розкривається як ідея правосуддя, зокрема судове здійснення ідеї права. В аспекті здійснення правосуддя розглядаються його балансуючий зміст.

Ключові слова: *філософія правосуддя, судочинство, правосуддя.*

Раскрываются вопросы актуальности научного исследования философских проблем правосудия, определяется состояние исследования проблематики правосудия в юридической науке на примере диссертационных исследований. Правосудие рассматривается как феномен права в его развитии. Философия правосудия раскрывается как идея правосудия, судебное осуществление идеи права. В аспекте осуществления правосудия рассматриваются вопросы балансирующего смысла правосудия.

Ключевые слова: *философия правосудия, судопроизводство, правосудие.*

The author unfolds the relevance of philosophical issues of justice as judicial process, defines the status of these issues being researched in the Ukrainian legal scholarship as based on dissertational research. Justice as judicial process is seen as a phenomenon of law in its development. Philosophy of justice is revealed as the idea of justice, in particular as the judicial realization of an idea of law. In the aspect of the realization of the judicial justice issues of the balancing meaning of justice are considered.

Key words: *philosophy of justice, judicial process, administration of justice.*

Актуальність наукового дослідження філософських проблем правосуддя зумовлено наукознавчим і практичним значенням сучасної проблематики правосуддя. Наукознавче значення, яке охоплює й досліджен-